

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УНІВЕРСИТЕТ МЕНЕДЖМЕНТУ ОСВІТИ»
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ ІНСТИТУТ НЕПЕРЕРВНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

ЗАТВЕРДЖЕНО

Голова приймальної комісії,
Ректор ДВНЗ «Університет менеджменту освіти»,
М.О. Кириченко

2018 р.

ПРОГРАМА

фахового вступного випробування

Освітній рівень другий:	магістерський
Галузь знань	01 Освіта/Педагогіка
Спеціальність	011 Освітні, педагогічні науки
На базі ОР:	«Бакалавр», «Спеціаліст», «Магістр»

Київ – 2018

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програма фахового вступного випробування орієнтована на підготовку до фахового вступного випробування з педагогіки із спеціальності «Освітні, педагогічні науки (Педагогіка вищої школи)» на здобуття ступеня «магістр», на основі раніше отриманих ступенів «бакалавр», «спеціаліст», «магістр».

Вступні випробування при вступі в магістратуру проводяться у вигляді письмового іспиту.

Зміст програми охоплює в повному обсязі основні педагогічні категорії, поняття, терміни, факти, передбачає чітке структурування і розподіл навчального матеріалу за основними розділами: «Педагогіка», «Загальні основи педагогіки», «Дидактика», «Теорія виховання», «Управління навчальним закладом».

Завдання фахового випробування складено з метою виявлення знань, умінь, компетентностей, якими повинен володіти магістр за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки (Педагогіка вищої школи).

На вступному іспиті абітурієнти повинні знати:

- ключові поняття педагогічної науки;
- історію виникнення, становлення педагогіки як науки, стан її сучасного розвитку та актуальні проблеми;
- суттєві ознаки особистості як педагогічного феномену, основні фактори, що впливають на її формування і розвиток;
- особливості національної системи виховання, шляхи її реалізації у педагогічній практиці;
- специфіку процесів навчання та виховання як педагогічного явища, їх закономірності, особливості організації в різних типах освітніх закладів;
- принципи, форми, методи, засоби ефективного виховання підростаючого покоління;
- національну своєрідність виховного процесу в сучасному освітньому середовищі;
- сутність родинного виховання, його взаємозв'язок із суспільним вихованням на різних вікових етапах розвитку дитини;
- сутність дидактики як галузі педагогіки, що досліджує проблеми навчання;
- своєрідність навчання як виду пізнавальної діяльності, його суттєві особливості, закономірності та специфіку організації в різних типах освітніх закладів;
- принципи, форми, методи, засоби процесу навчання;
- чинники, що визначають сучасні цілі та зміст процесів виховання, навчання та освіти підростаючого покоління;
- шляхи підвищення ефективності управління педагогічними системами;
- зміст основних державних документів, що стосуються системи освіти в Україні взагалі;
- розуміти соціальну роль освіти у вирішенні глобальних проблем людства;
- механізми використання особистісного потенціалу для розв'язання педагогічних завдань навчання і виховання;
- напрямки і засоби професійного самовдосконалення.

уміти:

- оперувати основними теоретичними поняттями курсу, систематизувати зміст базових понять;

- аналізувати сучасні тенденції реформування і адаптації системи загальної середньої освіти до умов життя (суспільства), що постійно змінюються;

- характеризувати наукові уявлення про закономірності педагогічного процесу, а також обґрунтовувати модель взаємодії «учитель-учень» в середині системи загальної середньої освіти та за її межами;

- виявляти основні складові структури педагогічної діяльності та бачити себе суб'єктом цієї діяльності;

- бачити шляхи реалізації гуманної позиції учителя в розумінні мети і завдань власної педагогічної діяльності;

- оперувати механізмами використання особистісного потенціалу для вирішення педагогічних завдань навчання і виховання учнів;

- користуватися елементами педагогічної техніки щодо керування своєю власною поведінкою та системою взаємодій «учитель-учень»;

- користуватися основними шляхами та засобами професійного самовдосконалення;

- оперувати педагогічним мисленням, бути здатним до аналітичного осмислення педагогічної дійсності, реалізовувати творчий підхід до визначення педагогічних дій у нестандартних ситуаціях, уміння приймати найбільш вдалі рішення у відповідності до педагогічних закономірностей та принципів навчання і виховання;

- зіставляти різні підходи в процесі полеміки, виявляти здатність аргументувати та відстоювати свою позицію, власну думку про те чи інше педагогічне явище чи процес;

- користуватися довідковими матеріалами, критично аналізувати матеріал згідно сучасних тенденцій розвитку загальної середньої освіти в Україні.

Володіти такими професійними компетентностями: розуміння та сприйняття етичних норм поведінки стосовно інших людей і стосовно природи (принципи біоетики); розуміння необхідності та дотримання норм здорового способу життя; здатність учитися; здатність до критики й самокритики; креативність, здатність до системного мислення; адаптивність і комунікабельність; наполегливість у досягненні мети; базові уявлення про основи філософії, психології, педагогіки, що сприяють розвитку загальної культури та соціалізації особистості, схильності до етичних цінностей, розуміння причинно-наслідкових зв'язків розвитку суспільства й уміння їх використовувати у професійній і соціальній діяльності; базові знання фундаментальних наук, в обсязі, необхідному для освоєння загальнопрофесійних дисциплін; здатність до виконання професійних завдань і функцій в умовах постійних змін; здатність до планування та організації навчальної діяльності у вищій школі; вміння використовувати сучасні ефективні засоби роботи науковою та навчально-методичною літературою; пошуковими освітніми системами у мережі Інтернет; здатність реалізовувати навички самостійного вирішення педагогічних проблем на конкретних прикладах.

Вступне випробування проводиться у формі письмового іспиту і має на меті встановити відповідність рівня підготовки вступників для здобуття освітнього ступеня «магістр». Екзаменаційний білет складається з двох питань. На виконання завдань білету відводиться 2 астрономічні години.

Структура екзаменаційної оцінки. Для оцінювання відповідей вступників використовується 100-бальна шкала. Мінімальна позитивна оцінка вступного випробування складає 60 балів. Загальна оцінка дорівнює середній арифметичній оцінок за відповіді на всі завдання білету.

Вступне випробування включає в себе матеріали основних розділів курсу «Педагогіка», з урахуванням специфіки спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки (Педагогіка вищої школи).

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Розділ 1. Загальні основи педагогіки

Тема 1. Педагогіка в системі наук про людину.

Поняття про педагогіку. Ретроспективний аналіз розвитку педагогічних знань. Функції педагогічної науки: науково-теоретична, організаційно-практична, прогностична. Педагогіка як наука і мистецтво виховання.

Основні категорії педагогіки: виховання, навчання, освіта.

Виховання як суспільно-педагогічне явище. Система педагогічних наук.

Структура і галузі педагогіки: загальні основи педагогіки, теорія виховання, дидактика (теорія навчання), організація та управління педагогічним процесом. Вікова педагогіка (дошкільна та шкільна педагогіка), спеціальна педагогіка (сурдопедагогіка, тифлопедагогіка, олігофренопедагогіка, логопедія), соціальна педагогіка (сімейна педагогіка, перевиховання дітей, що мають проблеми), професійна педагогіка (педагогіка вищої школи, підвищення кваліфікації та перекваліфікація робітників народного господарства, навчання літніх людей), порівняльна педагогіка, етнопедагогіка.

Зв'язок педагогіки з іншими науками. Завдання педагогіки на сучасному етапі розвитку суспільства. Поняття про народну педагогіку. Джерела і складові частини народної педагогіки.

Тема 2. Науково-педагогічні дослідження

Сутність науково-педагогічного дослідження. Етапи здійснення педагогічного дослідження.

Завдання науково-педагогічних досліджень на сучасному етапі розвитку школи. Класифікація методів науково-педагогічних досліджень.

Загальна характеристика методів педагогічних досліджень: спостереження, педагогічний експеримент, бесіди, вивчення передового досвіду; вивчення документації та учнівських праць, опитування, методи моделювання педагогічних явищ, методи кількісного та якісного аналізу результатів дослідження.

Тема 3. Розвиток, соціалізація і виховання особистості

Поняття про особистість, індивідуальність. Розвиток та формування особистості. Фактори та умови розвитку особистості. Роль спадковості у розвитку особистості. Соціалізація як результат впливу середовища на особистість. Виховання – визначальний чинник формування особистості.

Роль діяльності (активності) і спілкування у розвитку особистості. Взаємообумовленість процесів виховання, навчання і розвитку, активна позиція особистості та її роль у процесі розвитку і виховання. Дитина як об'єкт і суб'єкт виховання. Врахування вікових особливостей школярів при організації та здійсненні процесів виховання, навчання, розвитку. Теорії розвитку особистості.

Тема 4. Освітній процес. Педагогічний процес.

Навчально-виховний процес

Спільні та специфічні сторони процесів виховання, навчання та розвитку як складових освітнього процесу: цілі, завдання, зміст, форми і методи. Суспільна зумовленість мети виховання та навчання підростаючого покоління. Всебічний розвиток особистості як загальна мета виховання.

Демократизація, гуманізація і гуманітаризація педагогічного процесу. Оптимізація та інтенсифікація навчально-виховного процесу.

Тема 5. Вчитель як організатор освітнього процесу в сучасній школі

Суспільна зумовленість виникнення і становлення педагогічної професії. Специфічні особливості педагогічної діяльності. Сучасні вимоги до особистості вчителя та його підготовки.

Зміст професійної діяльності та функції педагога: конструктивна, комунікативна, організаторська, гностична.

Система педагогічної діяльності: викладання, виховання, класне керівництво, діяльність із професійного самовдосконалення, управлінська, організаторська, методична, позашкільна, науково-дослідна.

Розділ 2. Дидактика – теорія освіти і навчання.

Тема 1. Дидактика, її основні категорії та завдання

Виникнення і розвиток дидактики як складової педагогіки, що вивчає проблеми освіти та навчання. Предмет та завдання дидактики. Основні категорії дидактики: процес навчання, викладання, учіння, знання, уміння, навички.

Взаємозв'язок загальної теорії навчання (дидактики) і методик викладання окремих предметів з основ наук.

Українська народна дидактика. Її мета, завдання, зміст.

Тема 2. Суть процесу навчання

Навчання як вид пізнавальної діяльності учнів, його основні ознаки. Основні функції процесу навчання: освітня, розвиваюча, виховна.

Структурні компоненти навчального процесу: цільовий; стимулюючо-мотиваційний; змістовий, операційно-діяльнісний, контроль-регулюючий, оцінно-результативний. Взаємозв'язок усіх елементів навчального процесу.

Суперечності та рушійні сили процесу навчання. Мотивація учіння школярів; формування навчальних інтересів; пізнавальні інтереси в навчанні.

Двосторонній характер процесу навчання. Учіння як система пізнавальних дій спрямованих на вирішення задач навчання. Структура процесу засвоєння знань: сприйняття, осмислення, розуміння, узагальнення, закріплення, використання на практиці.

Потреби та інтереси як основа мотивації учення. Місце емоційного у навчанні.

Тема 3. Зміст освіти

Наукові основи змісту освіти в цивілізованому суспільстві. Зміст освіти в національній школі, його основні компоненти. Оновлення змісту освіти як основа реформування системи освіти України.

Роль і місце Державних стандартів змісту освіти. Навчальний план. Сучасні вимоги до навчальних програм та підручників. Чинники, що зумовлюють постійне оновлення змісту освіти.

Тема 4. Методи, прийоми, засоби навчання

Види і форми організації навчання. Визначення методу навчання та його структура. Прийоми як складова частина методу і як самостійна дидактична категорія.

Класифікація методів навчання. Різні підходи до класифікації методів. Сучасні методи навчання.

Основні засоби навчання: слово вчителя, підручники, навчальні посібники, наочні, технічні засоби навчання. Використання комп'ютерів у навчальному процесі.

Вибір методів і засобів навчання в залежності від різних умов (мета уроку, зміст виучуваного матеріалу, джерела інформації, навчальні можливості учнів).

Форма навчання, як дидактична категорія.

Поняття про форми організації навчання. Форми організації пізнавальної діяльності: фронтальні, групові та індивідуальні форми навчання.

Розділ 3. Теорія виховання

Тема 1. Виховання в цілісному педагогічному процесі

Поняття про виховання як складову педагогічного процесу. Сутність процесу виховання: діяльнісний підхід; особистісний підхід; системний підхід; технологічний підхід. Зміст національного виховання. Мета виховання — формування стійкої, творчої, самостійної особистості, здатної в нових соціально-економічних умовах вносити значний вклад у перетворення суспільного життя та самовдосконалення, шляхом повного розвитку духовних якостей та фізичних сил, природних здібностей та дарувань кожної особистості.

Особливості процесу виховання.

Структурні компоненти виховання як діялісного процесу: цільовий; стимулюючо-мотиваційний; змістовий; операційно-діялісний; контрольно-регулюючий; оцінювально-результативний.

Етапи виховного процесу за критерієм їх послідовності та відповідних педагогічних дій: ознайомлення із загальними нормами і вимогами, їх усвідомлення і засвоєння; формування ставлень (почуттів); формування поглядів і переконань; формування навичок і звичок поведінки (загальної спрямованості особистості).

Виховання та самовиховання — дві сторони єдиного процесу формування особистості.

Рушійні сили виховного процесу.

Зовнішні та внутрішні протиріччя. Критерії вихованості. Методика діагностування вихованості.

Тема 2. Методи, прийоми та засоби виховання

Поняття про методи виховання. Прийоми виховання. Засоби виховання. Різні підходи до класифікації методів виховання. Умови оптимального вибору методів виховання.

Класифікація методів виховання, в основу якої покладено цілісну структуру діяльності особистості:

1. методи формування свідомості особистості;
2. методи організації діяльності, спілкування та формування досвіду суспільної поведінки;
3. методи стимулювання поведінки і діяльності особистості;
4. методи самовиховання.

Тема 3. Організаційні форми виховної роботи.

Позакласна виховна робота, її форми: класна година, етична бесіда, зустрічі з відомими людьми, обговорення книг, читацькі конференції, масові свята, змагання, конкурси, олімпіади та ін.

Технологія підготовки і проведення колективної творчої справи (КТС).

Тема 4. Розумовий розвиток особистості школяра

Формування основ наукового світогляду. Розумове виховання школярів. Завдання розумового виховання. Формування культури розумової праці як мета розумового виховання. Інтелектуальні сили особистості. Сутність пізнавального інтересу. Шляхи оволодіння учнями основними розумовими операціями: аналіз; синтез; порівняння; класифікація; узагальнення. Інтелектуальні уміння: загальні та спеціальні. Розвиток мислення взагалі і його окремі види: діалектичне; логічне; абстрактне; узагальнене; категоріальне; теоретичне; індуктивне; дедуктивне; алгоритмічне; творче; системне.

Формування світогляду як провідного завдання виховання базової культури особистості. Поняття світогляду як узагальнену систему поглядів, переконань, ідеалів, у яких людина виражає своє ставлення до оточуючого її природного і соціального середовища, самої себе. Структура світогляду: знання; погляди; переконання; вчинки, дії людини.

Види світоглядів: буденний; релігійний; науковий. Народний світогляд як джерело формування наукового світогляду.

Шляхи формування світогляду школярів. Критерії розумового виховання.

Тема 5. Духовний розвиток особистості. Моральне та естетичне виховання

Мораль як форма суспільної свідомості. Моральні норми. Моральні принципи. Моральні категорії. Моральні ідеали. Моральне виховання. Формування моральної культури особистості як мета морального виховання. Психолого-педагогічні основи морального виховання. Завдання морального виховання. Стадії морального розвитку особистості. Єдність загальнолюдських і національних цінностей у моральному вихованні. Зміст морального виховання в сучасній українській школі.

Критерії моральної вихованості.

Шляхи морального виховання учнів у навчанні й позанавчальній діяльності. Засоби морального виховання.

Тема 6. Трудове та економічне виховання. Система профорієнтації

Зміст та завдання трудового виховання. Виховання працьовитості як важливий аспект морального формування особистості. Ознаки працьовитої людини. Принципи трудової підготовки.

Етапи трудової підготовки школярів. Види діяльності учнів. Вимоги до організації праці учнів.

Методи, форми, засоби трудового виховання.

Вікові відмінності в трудовому вихованні школярів.

Зміст профорієнтації учнів. Компоненти профорієнтації учнів: профінформація, профконсультація, профвідбір, профадаптація. Економічне виховання, його завдання, форми та методи здійснення.

Тема 7. Національно-патріотичне виховання школярів. Виховання свідомої дисципліни. Основи правового виховання

Національна самосвідомість. Почуття патріотизму. Зміст національно-патріотичного виховання в сучасній українській школі.

Шляхи, методи, форми, засоби національно-патріотичного виховання.

Свідомо дисципліна, обов'язок і відповідальність – важливі моральні якості особистості. Виховання свідомої дисципліни. Завдання і зміст правового виховання. Форми і методи правового виховання. Значення правового виховання в попередженні правопорушень серед учнівської молоді.

Формування правової культури особистості як умова розвитку правосвідомості особистості. Зміст та завдання правового виховання.

Взаємозв'язок між правовою культурою особистості та розвитком ціннісних орієнтацій особистості. Методи, форми, засоби правового виховання.

Тема 8. Основи фізичного розвитку та зміцнення здоров'я дітей

Поняття фізичного розвитку і виховання. Оздоровчі, освітні і виховні завдання фізичного розвитку. Зміст і засоби фізичного виховання. Народно-педагогічні засоби фізичного загартування підростаючого покоління. Форми і методи фізичного розвитку школярів. Організація здорового способу життя дітей в сім'ї і школі. Позакласна і позашкільна фізкультурно-оздоровча діяльність дітей. Методи діагностики фізичного розвитку школярів.

Тема 9. Спільна діяльність школи, сім'ї, громадськості

Форми зв'язку школи і сім'ї. Співробітництво учителів і батьків. Відповідальність батьків за розвиток дитини.

Нетрадиційні форми роботи з батьками (організація консультпунктів з проблем сімейного виховання, конференції батьків по обміну досвідом організації раціонального дозвілля дітей різних вікових груп, семінари–практикуми по відродженню національних традицій в сім'ях, вихідний день в школі разом з батьками і дітьми та ін.) у поєднанні з традиційними (народні університети педагогічних знань для батьків, педагогічний всеобуч та ін.).

Участь громадськості у вихованні дітей та формуванні національної свідомості особистості.

Ради школи, батьківські ради та комітети. Виховання дітей за місцем проживання. Спільна діяльність школи, сім'ї, громадськості з організації дозвілля дітей, надання їм допомоги у навчанні, у створенні умов для 10 правильного сімейного виховання, оволодінні суспільним досвідом, збереженні та розвитку національних звичаїв і традицій.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ВІДПОВІДЕЙ ВСТУПНИКІВ

Фахове вступне випробування відбувається у письмовій формі на основі білетів. Білет складається з двох питань. Відповіді абітурієнтів оцінюються за 100-бальною шкалою за кожне з завдань. Загальна оцінка дорівнює середній арифметичній оцінок за відповіді на всі завдання білету. Мінімальний середній бал підсумкової оцінки, що дозволяє брати участь у конкурсі, – 60 балів.

Оцінювання відповідності вступників відбувається на підставі таких критеріїв:

- правильність відповідей;
- системність мислення;
- чіткість відповіді на запитання;
- ступінь усвідомлення матеріалу;
- розуміння основних теоретичних положень;
- володіння науковою термінологією;
- рівень аналітичної культури;
- самостійність міркувань, наявність власних суджень;
- вміння логічно викладати свої думки;
- вміння користуватися засвоєними теоретичними знаннями.

Кількісні показники	Критерії оцінювання відповіді вступника
100-90 балів	Вступник виявляє міцні, системні й глибокі знання з педагогіки, усвідомлено використовує їх у стандартних та нестандартних ситуаціях, демонструє досконале знання і розуміння основних теоретичних положень, володіє науковою термінологією, самостійно аналізує та оцінює педагогічні явища, виявляє і обґрунтовує причинно-наслідкові зв'язки, робить самостійні обґрунтовані висновки, виявляє вміння логічно викладати свої думки.
89-74 балів	Вступник самостійно відтворює навчальний матеріал, виявляє знання і розуміння основних теоретичних положень, допускає незначні помилки під час пояснення окремих педагогічних явищ та у формулюванні наукових термінів, встановлює причинно-наслідкові зв'язки, самостійно аналізує та оцінює педагогічні явища, застосовує знання у стандартних ситуаціях, робить самостійні, але недостатньо чіткі висновки, виправляє власні помилки, виявляє вміння логічно викладати свої думки.
73-60 балів	Вступник самостійно, але неповно відтворює навчальний матеріал, виявляє недостатній рівень знання й розуміння основних положень педагогіки, допускає помилки під час пояснення окремих педагогічних явищ та у формулюванні наукових термінів, з допомогою викладача оцінює педагогічні явища, застосовує знання у стандартних ситуаціях, робить не чіткі висновки, частково дотримується логіки під час викладення своєї думки.
59-0 балів	Вступник виявляє поверхові знання й розуміння основних положень педагогіки, відтворює лише окремі фрагменти, називає лише розрізнені факти, дає відповідь у формі висловлювання (судження);

допускає суттєві помилки під час пояснення педагогічних явищ та у формулюванні наукових термінів, оперує лише загальними фразами, не виявляє вміння логічно викладати свої думки, необхідні практичні навички не сформовані.
--

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Бондар В.І. Дидактика / В.І. Бондар. – К., 2005. – 264 с.
2. Вишневський О.Л, Кобрій О.М., Чепіль ММ. Теоретичні основи педагогіки: Курс лекцій / За ред. О. Вишневського. – Дрогобич: Відродження, 2001. – 268 с.
3. Волкова Н.П. Педагогіка: Посібник для студентів вищих навчальних закладів. – К.: Видавничий центр Академія", 2001. – 576 с.
4. Волкова Н.П. Педагогіка: Навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] Вид. 2-ге, перероб., доп. / Н.П. Волкова. – К.: Академвидав, 2007. – 616 с. (Альма-Матер).
5. Галузинський В.М., Євтух М.Б. Педагогіка: Теорія та історія: Навч. посібник. – К.: Вища школа, 1995. – 237 с.
6. Галузяк В.М. Педагогіка: Навчальний посібник / В.М. Галузяк, М.І. Сметанський, В.І. Шахов. – Вінниця: Державна картографічна ф-ка, 2007. – 399 с.
7. Гречаник О.Є. Діяльність класного керівника з розвитку учнівського колективу / О.Є. Гречаник // Управління школою (Основа). – 2011. – №22-24. – С. 26-31.
8. Дем'янюк Т. Д. Організація виховного процесу в сучасному загальноосвітньому навчальному закладі: науково-методичний посібник. – Суми: ТОВ Видавництво «Антей», 2006.
9. Добридень А.В. Вступ до спеціальності: Навчальний посіб. для студ. вищих педаг. закл. освіти / А.В. Добридень. – Умань: Жовтий О.О., 2011. – 218 с.
10. Друзь З.В. Виховні технології в сучасній школі / З.В. Друзь. – Кривий Ріг: КДПУ, 2005. – 256 с.
11. Зайченко І.В. Педагогіка. Навчальний посібник для студентів вищих педагогічних навчальних закладів. – Чернігів, 2002. – 528 с.
12. Енциклопедія освіти / Академ. пед. наук; гол. ред. В.Г. Кремень. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.
13. Єремєєва В.М. Технологія вивчення основ дидактики. – Житомир: Житомирський педагогічний університет, 2000. – 54 с.
14. Загвязинский В.И. Теория обучения: Современная интерпретация: учеб. пособие [для студ. высш. пед. учеб. заведений] / В.И. Загвязинский. – М.: Издательский центр "Академия", 2001. – 192 с.
15. Закон України «Про освіту» від 26.01.2016 № 940-VIII [Електронний ресурс] // Законодавство України. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1060-12>.
16. Закон України «Про професійно-технічну освіту» 10.02.1998 № 103/98-ВР зі змін. та доповн. [Електронний ресурс] // Законодавство України. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/103/98-%D0%B2%D1%80>
17. Закон України «Про загальну середню освіту» 13.05.1999 № 651-XIV зі змін. та доповн. [Електронний ресурс] // Законодавство України. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/651-14>.

18. Закон України «Про дошкільну освіту» від 11.07.2001 № 2628-III зі змін. та доповн. [Електронний ресурс] // Законодавство України. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2628-14>
19. Закон України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 № 1556-VII [Електронний ресурс] // Законодавство України. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.
20. Інноваційні та інтерактивні технології навчання: Довідник / Упоряд. Б. Бричок. – Рівне, 2004. – 42 с.
21. Кларин М. В. Технология обучения: идеал и реальность / М.В. Кларин. – Рига: Эксперимент, 1999. – 180 с.
22. Конституція України: [зі змін. та допов., внесеними Законом України від від 21 лютого 2014 року N 742-VII]. – Харків: Фактор, 2015. – 118 с.
23. Кузьмінський А.І. Педагогіка: підруч. / А.І. Кузьмінський, В.Л. Омеляненко. – К.: Знання-Прес, 2004. – 418 с.
24. Лозова В.І. Теоретичні основи виховання і навчання: навч. посіб. / В.І. Лозова, Г.В. Троцько. – 2-ге видан.; випр. і доп. – Харків: “ОВС”, 2002. – 400 с.
25. Максимюк С.П. Педагогіка: навч. посіб. / С.П. Максимюк – К.:Кондор, 2005. – 667 с.
26. Малафійк І.В. Дидактика: навч. посіб. / І.В. Малафійк. – К.: Кондор, 2005. – 398 с.
27. Мартиненко С.М. Загальна педагогіка: навч. посіб. / С.М. Мартиненко, Л.Л. Хоружа. – К.: МАУП, 2002. – 176 с.
28. Мойсеюк Н.Є. Педагогіка : навчальний посібник / Н.Є. Мойсеюк. – 5-те вид., доп. і перероб. – Київ: [б. в.], 2009. – 656 с.
29. Мойсеюк Н.Є. Педагогіка: навч. посіб. / Н.Є. Мойсеюк – К., 2001. – 608 с.
30. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: 13 <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/344/2013>.
31. Недільська І.І. Співпраця класного керівника, учнів і батьків із профілізації класу / І.І. Недільська // Виховна робота в школі. – 2011. – № 2. – С. 12-15.
32. Нечипоренко І. Творчість класного керівника / І. Нечипоренко // Відкритий урок: розробки, технології, досвід. – 2010. – № 10. – С. 32-35.
33. Нурєєва О.С. Класний керівник та його команда / О.С. Нурєєва, О.В.Скворчевська // Класному керівнику. Усе для роботи. – 2009. – № 3. – С. 2-6.
34. Омеляненко В.Л. Теорія і методика виховання: навч. посіб. / В.Л. Омеляненко, А.І. Кузьмінський. – К. : Знання, 2008. – 415с.
35. Пагута Т.І. Теорія навчання (Дидактика): метод, рекомендації [для викл. і студ. вищ. пед. навч. закл.] / Т.І. Пагута. – Рівне: Тетіс, 2000. – 45 с.
36. Пальчевський С.С. Педагогіка: навч. посіб. / Степан Сергійович Пальчевський. – К.: «Каравела», 2007. – (Серія: Вища освіта в Україні). – 576 с.
37. Педагогіка в запитаннях і відповідях: навч. посіб. / Л.В. Кондрашова, О.А.Пермяков, Н.І. Зеленкова, Г.Ю. Лаврешина. – К.: Знання, 2006. – 252 с.
38. Педагогіка: Хрестоматія / [уклад. А.І. Кузьмінський, В.Л. Омеляненко]. – [2-ге вид., стер.]. – К.: Знання-Прес, 2006 – 700 с.
39. Педагогіка: підруч. [для пед. ін.-тів та ун.-тів] / [ред. кол. М.Д. Ярмаченко тощо]. – К.: Вища школа, 1986. – 54 с.

40. Педагогічні технології: навч. посіб. / О.С. Падалка, А.С. Нісімчук, І.О. Смолюк, О.Т. Шпак. – К.: Українська енциклопедія ім. М.П. Бажана, 1995. – 253 с.
41. Полякова Г.А. Педагогіка: навчальний посібник / Г.А. Полякова, Т.А. Борова. – Х.: Вид. «ІНЖЕК», 2011. – 368 с.
42. Стельмахович М.Г. Українська народна педагогіка: навч.-метод, посіб./ М.Г. Стельмахович. – К.: Фірма “Віпол”, 1997. – 231 с.
43. Сучасні педагогічні технології: навч.-метод, посіб. / [автор-укладач Федорчук Е.І.]. – Кам’янець-Подільський: АБЕТКА, 2006. – 125 с.
44. Фізеші О.Й. Педагогіка: Основи педагогіки. Дидактика. Теорія і методика виховання. Школотзнавство: Навчальний посібник / О.Й. Фізеші. – К.: Кондор, 2013. – 390 с.
45. Фіцула М.М. Педагогіка: Навч. посб. Вид. 2-ге, випр., доп. / М.М. Фіцула. – К.: Академвидав, 2007. – 560 с. (Альма-матер).
46. Хриков С.М. Управління навчальним закладом: [навч. посіб.] / С. М. Хриков. – К.: Знання, 2006. — 192 с.
47. Чайка В.М. Основи дидактики: навч. посіб. для студ. вищих пед. навч. закладів / В.М. Чайка. – К. : Академвидав, 2011. – 240 с.
48. Ягупов В.В. Педагогіка: Навчальний посібник / В.В. Ягупов. – Либідь, 2002. – 560 с.
49. Якса Н.В. Основи педагогічних знань: навч. посіб. / Н.В. Якса. – К.: Знання, 2007. – 358 с. (Вища школа ХХІ століття).